

اخبار مهم نیمه اول ۱۳۲۵

شکست مذاکرات

پیشه وری - قوام السلطنه

خودکامگلی در ایران، تا پیش از انقلاب ۵۷ از زیر خیمه شاه - ارتش بیرون آمد و در جمهوری اسلامی از بیت رهبر - سپاه پاسداران!

هنوز تا لشکر کشی شاه به آذربایجان و کردستان ایران و سرکوب خونین و کشتار مردم و سرنگونی دو حکومت خودمختار و ملی در این دو منطقه چند ماهی فاصله است. حتی اخبار حکومتی که در مجموعه "کلیات مطبوعات نیمه اول ۱۳۲۵" به تاریخ روزها جمع شده نشان میدهند که شاه کفه ترازوی دربار را به سود امریکا درحال سنگین ساختن است، درعین حال که مناسبات ریشه دار دربار با انگلستان بجای خود محفوظ است. سفرای جدید انگلستان و امریکا با ماموریت های جدید وارد ایران شده و مستقر شدند. اما از این دو استقرار مهم تر، بازگشت وثوق الدوله عامل شناخته شده انگلستان به ایران است. استقبال نخست وزیر، معاون نخست وزیر و رجال ایران از وی در فرودگاه مهرآباد خود باتدازه کافی گویای موقعیت و اعتبار و نفوذ اوست. نفوذی که پشتوانه آن دربار انگلستان است. این استقبال درحالی انجام شده است که وثوق الدوله هیچ مقام و موقعیت رسمی و دولتی نداشته و لباس وزارت و صدراعظمی را سالهای پیش از تن در آورده است!

جعفر پیشه وری صدر حکومت آذربایجان برای مذاکرات رسمی به تهران وارد شده و با نخست وزیر دیدار و مذاکره دارد. تمام مذاکرات بر محور حقوق مردم آذربایجان و به رسمیت شناخته شدن این حکومت توسط حکومت مرکزی است. حتی همین اخبار رسمی نشان میدهد که هیچ بحثی از جدایی از ایران مطرح نبوده و به همین دلیل با نخست وزیر حکومت مرکزی مذاکره می شده است. از آن مهم تر اعلامیه نخست وزیر و سخنرانی پیشه وری در رادیو تبریز پس از مذاکرات نا امید کننده تهران است. اعلامیه دولت از ناکام ماندن مذاکرات سخن می گوید و دلیل این ناکامی را ذکر نمی کند، اما پیشه وری در رادیو تبریز می گوید که دلیل شکست مذاکرات چه بوده است. او می گوید که به حکومت مرکزی گفته که اگر نظام شاهنشاهی حتی بر اساس قانون اساسی مشروطه استوار باشد و انتخابات و مجلس آن بر همین مبنا تشکیل شود او حاضر است مجلس محلی آذربایجان را نیز منحل کرده و تابع همین مجلس شود. بنابراین بحث بر سر مشروطه و در واقع بر سر یک انتخابات آزاد و برپایی یک مجلس ملی بوده که نظام شاهنشاهی تن به آن نداده و مذاکرات شکست خورده است. رادیو تبریز از مقاومت در برابر ارتش شاهنشاهی سخن گفته است که می خوانید.

بخش دیگری از اخبار این نیمسال که در ادامه می خوانید باز می گردد به نقش "علاء" سفیر کبیر دربار شاهنشاهی در امریکا. او از همان امریکا به گونه ای اعلامیه می دهد و در امور آذربایجان و دولت دخالت می کند که بدون حمایت دربار و حمایت امریکا ناممکن است. شاه برای تضعیف موقعیت دولت و شخص قوام السلطنه که یک کابینه ائتلافی با شرکت سه وزیر از حزب توده ایران و چند وزیر از نیروهای ملی تشکیل داده و وزیر فرهنگ و هنرش ملک الشعرا ست و نماینده اعزامی اش به آذربایجان "ابوالحسن ورزی" علاء را بعنوان فرد مورد نظر و علاقه امریکائی ها تقویت می کند. علاء که سرگرم جلب حمایت امریکائی ها از یورش نظامی شاه به آذربایجان است، با چنین پشتوانه ای اعلامیه صادر می کند. قوام السلطنه که خود را رقیب شاه میدانند برای خالی نکردن میدان و جلب اعتماد انگلیس و امریکا گام به گام با توطئه یورش به آذربایجان همگام می شود. گرچه پس از این یورش و شکست کابینه ائتلافی ملی- توده ای او، علیرغم همه خوش خدمتی هائی که می کند از صندلی صدارت به زیر کشیده می شود و سکان نخست وزیری و صدر اعظمی به همان مهره و فرد مورد نظر شاه، انگلیسی ها و امریکائی ها، یعنی علاء سپرده می شود و قوام خانه نشین. تضاد شاه و قوام در این مرحله به سود شاهی که می خواهد حکومت کند و نه سلطنت سنگین می شود. یک نمونه از اختیارات نخست وزیر- مطابق قانون اساسی- را در همین خبرها و در پیشنهاد ارتقاء درجه رئیس شهربانی وقت می خوانید. یعنی پیشنهاد ارتقاء درجه و تائید شاه. در حالیکه بعدها شاه مانند وضعیت مشابهی که در جمهوری اسلامی و یکه تازی های رهبر حاکم است، بدون پذیرش هیچ پیشنهاد - حداقل بصورت رسمی- درجه به نظامی ها می دهد و پست های آنها را تعیین می کند و یا به خانه می فرستند و یا به خدمت فرا می خواند. حکومت شاه و ارتش. چیزی شبیه حکومت رهبر و سپاه پاسداران!

حال پس از این مقدمه ادامه اخبار مهم نیمه اول سال ۱۳۲۵ را بخوانید و به شما توصیه می کنیم که شماره های گذشته را نیز قطعا مرور کنید.

* ساعت ۵ و ده دقیقه بعد از ظهر امروز آقای وثوق الدوله به همراهی آقای بهرام شاهرخ وارد تهران شدند و آقای نخست وزیر و آقای مظفر فیروز و عده ای از رجال و خانواده و دوستان آقای وثوق الدوله برای استقبال به فرودگاه مهر آباد رفته بودند.

* قبل از ظهر امروز دومین جلسه شورای عالی انتخابات تشکیل، پس از مذاکرات قرار شد وزارت کشور مقدمات انتخابات دوره پانزدهم را تهیه نماید.

* امروز از کرمانشاه خبر رسید که بین افراد حزب توده و افسران شهربانی نزاعی بوقوع پیوسته که در نتیجه یک نفر ژاندارم و یک نفر پاسبان از قوای دولتی و چهار نفر از افراد متفرقه مقتول و شش نفر از غیر نظامی ها مجروح گردیدند و اهالی دکان ها و بازار را بستند. روز پنجشنبه دوازدهم اردیبهشت دکان ها را باز و مردم مشغول کسب و کار خود شدند. آقای **محسن علوی** دبیر دبیرستان پهلوی کرمانشاه از طرف شهربانی دستگیر و در شهربانی توقیف گردید. از طرف آقای نخست وزیر قرار شد هیاتی مرکب از نمایندگان وزارت دادگستری و وزارت کشور و شهربانی برای رسیدگی به جریان امر به کرمانشاه عزیمت نمایند.

دیدار هیات نمایندگی حکومت آذربایجان با نخست وزیر

آقای نخست وزیر (قوام السلطنه) امروز چندین دفعه با آقای پیشه وری (صدر حکومت خودمختار آذربایجان) ملاقات کرد و از پیشنهادات پیشه وری راجع به آذربایجان اطلاع حاصل نمودند.

جشن در تبریز

روز یکشنبه ۱۵ اردیبهشت از تبریز خبر رسید که ارتش سرخ ساعت ۱۰ صبح تبریز را تخلیه نمودند و شب گذشته نیز بمناسبت حرکت نیروهای شوروی از تبریز جشن مفصلی برپا بود.

* امروز نایب **کنسول انگلستان** در تبریز برای دادن گزارش درباره تخلیه آذربایجان از نیروهای شوروی به تهران وارد شد.

حرکت به لندن

افسران و سربازانی که برای شرکت در جشن پیروزی در لندن معین شده بودند امروز باتفاق آقای سرلشگر نجوان با قطار بسمت جنوب حرکت کردند. آقای سپهبد یزدان پناه چون کسالت مزاجی داشتند با آن عده حرکت نکردند و قرار شد با سرلشگر رزم آراء و سرهنگ محمود امینی پس از رفع کسالت با هواپیمان به لندن عزیمت نمایند.

نامه آقای علاء سفیر کبیر دولت شاهنشاهی در امریکا و نماینده ایران در شورای امنیت ملی سازمان ملل طی نامه ای به مستر "لی" نوشته بود که نیروهای شوروی چهار استان شمالی ایران را تخلیه کرده اند. ولی او نمی تواند اخبار صحیح و مستقیمی در باره تخلیه آذربایجان

بدهد. ضمناً از منابع دیگری اطلاع حاصل کرده است که تخلیه آذربایجان شروع شده و قبل از پایان امروز پایان می‌یابد و نیز متذکر شده بود که این مشاهدات را نمایندگان دولت ایران تأیید ننموده اند زیرا دولت ایران بواسطه مداخله شوروی ها در امور داخلی ایران نمی‌تواند در آذربایجان قوه اجرائیه موثری داشته باشد.

اظهارات آقای مظفر فیروز درباره تخلیه آذربایجان

ساعت ده و نیم امروز آقای مظفر فیروز با اطلاع نمایندگان مطبوعات رساندند که بارزسان مخصوص که از طرف دولت به آذربایجان رفته بودند امروز از تبریز وارد شدند و خبر رژه ارتش سرخ را که دیروز برای خداحافظی ترتیب داده شده بود به اطلاع دولت رساندند. ضمناً آقای مظفر فیروز اظهار داشتند سربازان شوروی که دیروز در تبریز رژه رفتند شهر را ترک گفته و با تمام وسائل تانک و اسلحه به سوی مرز رفتند. و اضافه نمودند من نمی‌توانم اظهارات کاملی امشب بنمایم زیرا روز ششم ماه مه یکساعت و نیم دیگر پایان خواهد یافت و دولت باید وقت داشته باشد تا گزارش های خود را کامل کند ولی همچنان که گفتم اطلاعاتی که دولت در دست دارد حاکی از اینست که تخلیه در مدتی که تعهد شده پایان خواهد یافت. تا بحال دولت گزارش هائی چه رسمی و چه غیر رسمی دریافت نداشته است که باعث تردید شود که شرایطی که درباره آن موافقت حاصل شده است اجرا نگردد.

تقدیم استوارنامه

ساعت ده صبح روز شنبه ۲۱ اردیبهشت آقای جرج الین سفیرکبیر جدید دولت امریکا به معیت کارمندان رسمی سفارت کبرای امریکا، در کاخ گلستان بحضور اعلیحضرت همایونی شرفیاب و استوارنامه خود را تقدیم نمودند.

ارتقاء درجه

آقای سرهنگ صفاری رئیس کل شهربانی کشور برحسب پیشنهاد آقای نخست وزیر و موافقت اعلیحضرت همایونی روز یکشنبه ۲۲ اردیبهشت به درجه سرپاسی (سرتیپی) ارتقا یافته و ابلاغ ایشان صادر گردید. (صفاری بعدها برای یک دوره شهردار تهران شد)

گزارش رادیو تبریز

رادیو تبریز از مذاکرات نمایندگان آذربایجان با دولت ایران اظهار یاس نموده و خبر داد که آذربایجان برای روبرو شدن با هر پیش آمدی آماده است. ضمناً گفت به کلیه جهانیان اطلاع میدهم که آماده نبرد و جنگ می‌باشیم و به سربازان دمکرات دستور داده شده است که از ورود سربازان دولت مرکزی ایران به آذربایجان جلوگیری کنند. ما در هر صورت از حقوق خود بنفع حکومت صرفنظر نخواهیم کرد.

عزیمت

دوشنبه ۲۳ اردیبهشت هیات نمایندگی آذربایجان با هواپیما به تبریز مراجعت نمودند.

اعلام دولت

آقای نخست وزیر پس از بازگشت نمایندگان آذربایجان اعلامیه ای منتشر نموده و در آن اظهار داشت که چون بعضی از پیشنهادات نمایندگان آذربایجان از حدود اختیارات قانونی خارج بود، لذا مذاکرات تا پیدا شدن راه حل به تعویق افتاد.

گزارش پیشه وری

آقای پیشه وری پس از بازگشت به تبریز در رادیو تیری اظهاراتی نموده و گفت او میل ندارد آذربایجان از ایران جدا شود لکن باید اقرار کند که ارتش آذربایجان برای حفظ آزادی استان آذربایجان از جنگ رو گردان نیست. پس از آن راجع به عدم پیروزی در مذاکرات با تهران اشاره نموده و گفت که به آقای قوام السلطنه اطلاع داده است که چنانکه یک **دولت مشروطه** در تهران برقرار شود او مجلس شورای ملی آذربایجان را منحل نموده و حکومت خودمختاری را ملغی خواهد کرد. ولی آقای قوام السلطنه جواب داده بود که کلیه مشکلات با افتتاح مجلس شورای ملی برطرف خواهد شد.

راه توده شماره ۱۲۱ ۱۵,۰۲,۲۰۰۷